

تبریز عصر مشروطه مدرن‌تر از تبریز معاصر / شهری که تنه به تنه شهرهای مدرن جهان می‌زده!

نتایج تحقیقات به عمل آمده در کتاب «تکوین نهادهای جدید شهری در تبریز عصر مشروطه» نشان می‌دهد، تبریز عصر مشروطه نه تنها مدرن‌تر از تبریز معاصر بود بلکه تنه به تنه شهرهای مدرن جهان می‌زده است.

نتایج تحقیقات به عمل آمده در کتاب «تکوین نهادهای جدید شهری در تبریز عصر مشروطه» نشان می‌دهد، تبریز عصر مشروطه نه تنها مدرن‌تر از تبریز معاصر بود بلکه تنه به تنه شهرهای مدرن جهان می‌زده است.

به گزارش نصر، این کتاب که توسط مرتضی شهسواری، دانش آموخته دوره دکتری تاریخ دانشگاه تبریز و پژوهشگر عصر مشروطه تالیف و توسط انتشارات آیدین یانار منتشر شده، هم اکنون یکی از نامزدهای دریافت جایزه کتاب سال جمهوری اسلامی ایران معرفی شده است.

مرتضی شهسواری، نویسنده این کتاب در گفت‌وگو با خبرنگار خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا) در تبریز اظهار داشت: بر اساس منابع مستندی که در راستای تحقیقات این کتاب به دست آمده، الگوی مدیریت شهری تبریز عصر مشروطیت را می‌توان حتی با نمونه‌های کشورهای مدرن امروزی از اسکاندیناوی تا آمریکا مقایسه کرد.

وی در پاسخ به اینکه «ایده این پژوهش و نوشتن کتاب از کجا آمد؟» گفت: ایده ابتدایی این کتاب از یک کلاسی در دوره دکتری تاریخ دانشگاه تبریز پیرامون انجمن ایالتی تبریز شروع و بعدها منشأ کتاب حاضر شد.

این پژوهشگر تاریخ معاصر با بیان اینکه در تحقیقات صورت گرفته تلاش کردم ضمن پاسخ به سئوالات ذهنی خود، تجربه‌های موفق عصر مشروطه را برای مردم عصر حاضر بازگو کنم، گفت: به طور حتم بسیاری از زوایای تجربیات موفق گذشته می‌تواند الگوی مناسب و چراغ راه مسئولان در دوره کنونی باشد.

شهسواری تاکید کرد: به طور حتم جامعه امروزی پازل گمشده خود در حوزه الگوهای حکمرانی شهری و اجتماعی را می‌تواند در تبریز عصر مشروطه به عنوان پیشگام نوآوری در ایران جستجو کند.

این استاد دانشگاه با بیان اینکه الگوی مدیریت شهری انجمن ایالتی تبریز در عصر مشروطه یک الگوی مدرن و پیشرفته بود که نه تنها نسبت به زمان خود بلکه حتی در مقایسه با عصر حاضر نیز قابل قیاس با شهرهای موفق آمریکا و اروپاست.

وی رمز این الگوی پیشرفته را «جلب مشارکت حداکثری در اداره امور شهر» عنوان کرد و گفت: این الگو حتی امروزه نیز در کشورهای پیشرفته غربی مورد استفاده بوده و تجربه تاریخی نشان می‌دهد بسیار موفق بوده‌اند.

شهسواری در بخش دیگری از سخنان خود با بیان اینکه این کتاب پژوهشی مبتنی بر دو بخش نظری و تاریخی است، گفت: در بخش نظری این پژوهش با یک مطالعه بین‌رشته‌ای وارد عرصه‌های جامعه‌شناسی و علم سیاست شده و تلاش کرده‌ام مفاهیمی چون جامعه مدنی و نهادهای مدنی در حکمرانی شهری را تبیین کنم.

تبریز عصر مشروطه مدرن‌تر از تبریز معاصر / شهری که تنه به تنه شهرهای مدرن جهان می‌زده!

این پژوهشگر تاریخی با بیان اینکه مفاهیم فوق در جای جای این کتاب استفاده شده‌اند، تصریح کرد: در پژوهش انجام گرفته سیر معنایی مفاهیم یاد شده با استفاده از علوم بین‌رشته‌ای از عصر باستان تا دوره معاصر بررسی و مورد تبیین قرار گرفته است.

وی با بیان اینکه در بخش نظری این کتاب همچنین به الزامات جامعه مدنی نیز پرداخت شده است، تصریح کرد: به طور حتم دوره 6 ساله تبریز عصر مشروطه از هر نظر یک عصر طلایی در تاریخ ایران به شمار می‌آید چراکه توسعه به معنای واقعی در آن در حال شکل‌گیری بود.

این پژوهشگر تاریخ معاصر در بخش دیگری از این گفت‌وگو با اشاره به بخش تاریخی کتاب نیز اظهار داشت: در این بخش طی هشت فصل تلاش شده تا به نهادهای مدنی تشکیل شده در تبریز عصر مشروطه پرداخته و تاثیرات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن بر توسعه این خطه مورد تبیین قرار گیرد.

شهسواری تشکیل نهادهایی چون انجمن ایالتی، نهادهای مدنی چون انجمن شهر، بلدیة، نظمیة و ... را تحول بزرگ رهبران مشروطه در آن دوران خواند و گفت: به قول الکسی دو توکویل، اندیشمند و جامعه‌شناس فرانسوی، رمز موفقیت ملت‌ها در تکوین دموکراسی، تشکیل انجمن‌های مدنی و محلی است که در تبریز عصر مشروطه نمونه عینی آن قابل مشاهده است.

وی گفت: یکی از مهمترین دستاوردهای این پژوهش بررسی مدل اداره شهر در تبریز آن دوره و نتایج آن در تاریخ معاصر ایران است.

این نویسنده در پاسخ به اینکه «با توجه به نزدیکی عصر مشروطه به دوران معاصر آیا مشکلی در منابع و مستندات وجود نداشته است؟» گفت: متأسفانه برخلاف تصور اولیه، برای پژوهش در تحولات عصر مشروطه در بخش اسناد و منابع با کمبود مواجهیم به طوری که منابع مرکز اسناد تا مجلس و حتی وزارت خارجه بسیار محدود است!

شهسواری با اشاره به بخش‌های پایانی این کتاب همچنین تصریح کرد: در بخش پایانی نیز با مقایسه وضعیت کنونی حکمرانی

شهری، تلاش شده نمونه های موفق تبریز عصر مشروطه برای مدیران امروزی تبیین شود.
گفتگو از: مهرداد خوشکار مقدم